

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра внутрішньої медицини №1
Кафедра внутрішньої медицини №2

ЗАТВЕРДЖУЮ

Третій проректор

з науково-педагогічної роботи

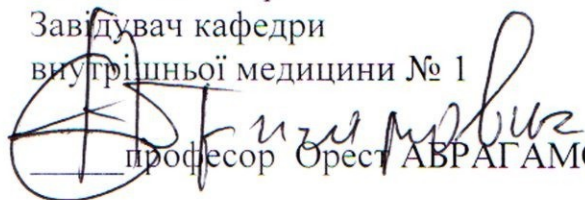
доцент Ірина СОЛОНІНКО

“ 07 ” 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
МОДУЛЬ 1 ДИСЦИПЛІНА «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА»
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬНИЙ КУРС
«АКУШЕРСТВО І ГІНЕКОЛОГІЯ»
ВБ 3.3.2.
6 рік навчання
підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 222 «Медицина»

Обговорено та ухвалено
на методичних засіданнях кафедр
внутрішньої медицини № 1 та
внутрішньої медицини № 2
протокол № 9
від 18.04.2023 р.

Завідувач кафедри
внутрішньої медицини № 1

професор Орест АБРАГАМОВИЧ

Завідувач кафедри
внутрішньої медицини № 2

доцент Орест КОМАРИЦЯ

Затверджено

профільною методичною комісією
з терапевтичних дисциплін
протокол № 3 від 04.05.2023 р.

Голова профільної методичної комісії
професор Олена РАДЧЕНКО

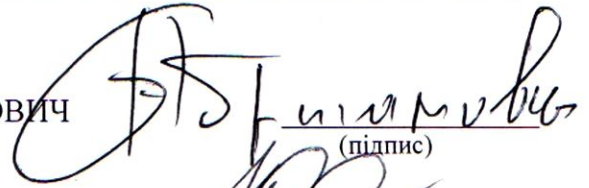

Робочу навчальну програму дисципліни «Внутрішня медицина» для студентів магістрів 6 курсу медичного факультету індивідуального профільного курсу «Акушерство і гінекологія», які навчаються у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, склали: завідувач кафедри внутрішньої медицини № 1 д. мед. н., професор Орест АБРАГАМОВИЧ; завідувач кафедри внутрішньої медицини № 2 к. мед. н., доцент Орест КОМАРИЦЯ; д. мед. н., професор Олена РАДЧЕНКО; к. мед. н., доцент Зоряна БІЛОУС; асистент Наталія ДРОБІНСЬКА.

Зміни та доповнення до програми навчальної дисципліни на 2023-2024 н.р.

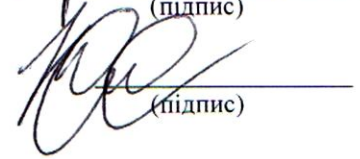
№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки
1.	Змін немає.		

Завідувач кафедри д. мед. н., професор Орест АБРАГАМОВИЧ

(підпис)

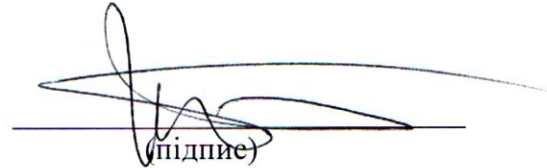
Завідувач кафедри к. мед. н., доцент Орест КОМАРИЦЯ

(підпис)

Рецензенти (рецензії додаються):

Завідувач кафедри сімейної медицини
д. мед. наук, професор Олег НАДАШКЕВИЧ

(підпис)

Завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини
д. мед. наук, професор Роман ДУТКА

(підпис)

ВСТУП

Програма з дисципліни «Внутрішня медицина» для індивідуального профільного курсу «Акушерство і гінекологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Згідно з Навчальним планом викладання дисципліни «Внутрішня медицина» здійснюється на 6 курсі. Організація навчального процесу здійснюється за Європейською кредитно-трансферною системою організації навчального процесу (ЄКТС).

Програма з «Внутрішньої медицини» на 6 курсі передбачає вивчення основ внутрішньої медицини за основними її розділами (кардіологія, пульмонологія, гастроентерологія, ревматологія, нефрологія, гематологія, невідкладні стани), при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування та профілактики основних та найбільш розповсюджених хвороб внутрішніх органів, а також удосконаленні практичних навичок, які передбачають клінічне і фізикальне обстеження пацієнта, виявлення основних симптомів і синдромів, клініко-діагностичну інтерпретацію показників стандартних та додаткових лабораторно-інструментальних досліджень в нормі та при патології, проведення диференційної діагностики за синдромним і нозологічним принципами, визначення тактики екстреної медичної допомоги у випадку невідкладних станів, принципів лікування, планування стратегії профілактики й визначення прогнозу, а також виконання медичних маніпуляцій.

Орієнтовна тривалість практичних занять – 6,0 годин. Основна мета цього курсу – вивчення студентом основ внутрішньої медицини. Студенти беруть участь у діагностично-лікувальному процесі пацієнтів під керівництвом викладачів кафедри. Також передбачено оволодіння/ознайомлення з процедурами, що найчастіше застосовуються в практиці внутрішньої медицини. Практичні заняття, клінічні обходи з асистентами, доцентами та професорами кафедри є основною частиною цього курсу. Кожен студент щоденно записує та доповідає клінічні результати обстеження хворих асистенту та пише карту хворого. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) самостійна робота студентів.

Тематичні плани практичних занять та самостійної роботи розкривають проблемні питання відповідних розділів внутрішньої медицини.

Практичні заняття проводять на клінічних базах кафедри. Методика організації практичних занять з внутрішньої медицини передбачає необхідність:

- зробити студента учасником процесу надання медичної допомоги пацієнтам від моменту їх ушпиталення, обстеження, постановки діагнозу, лікування до виписки зі стаціонару;
- оволодіти професійними практичними навичками; навичками роботи в команді студентів, лікарів, інших учасників процесу надання медичної допомоги;
- сформуванню у студента, як у майбутнього фахівця, розуміння відповідальності за рівень своєї підготовки, її удосконалення упродовж навчання і професійної діяльності.

Для реалізації зазначеного на першому занятті відповідного модуля необхідно надати студенту детальний план роботи в клініці та забезпечити умови для його реалізації. Цей план повинен включати:

- дослідження, які має засвоїти студент (або ознайомитись);
- алгоритми (протоколи) обстежень, встановлення діагнозу, лікування, профілактики відповідно до стандартів доказової медицини;
- курацію пацієнтів, яку має здійснювати студент упродовж вивчення дисципліни;
- доповіді історії хвороби пацієнта у навчальній групі, на клінічних обходах, практичних конференціях.

Курація пацієнта передбачає:

- 1) з'ясування скарг хворого, анамнезу хвороби та життя, проведення опитування за органами та системами;
- 2) проведення фізикального обстеження хворого та визначення основних симптомів/синдромів хвороби;
- 3) аналіз результатів лабораторного та інструментального дослідження;
- 4) встановлення діагнозу;
- 5) призначення лікування;
- 6) визначення заходів первинної та вторинної профілактики;
- 7) доповідь результатів обстеження хворого командою студентів у навчальній групі, розбір під керівництвом викладача правильності встановлення діагнозу, диференційного діагнозу, призначеного обстеження, лікувальної тактики, оцінки прогнозу та працездатності, профілактики.

Рекомендовано проводити практичні заняття з включенням:

- 1) контролю початкового рівня знань за допомогою тестових запитань, складених у форматі запитання з 5 варіантами відповіді, з яких 1 – правильна та перевірки робочих зошитів;
- 2) ведення 1-2 хворих із хворобами та станами, що відповідають тематиці заняття, з наступним обговоренням правильності встановлення діагнозу, диференціальної діагностики та лікувальних заходів із застосуванням засад доказової медицини і у відповідності до Національних та Європейських настанов і протоколів;
- 3) розгляду результатів додаткових методів дослідження (лабораторних та інструментальних), які застосовуються під час діагностики і проведення диференційного діагнозу, розгляд яких передбачений темою практичного заняття;
- 4) контролю кінцевого рівня знань за тестовими завданнями.

На практичних заняттях студентам рекомендується вести протоколи (карта хворого), в які необхідно вносити короткі відомості про хворих, обстежених під час практичного заняття, діагноз, план обстеження та призначене лікування.

Самостійна та індивідуальна робота студентів є складовою частиною навчальної діяльності і входить до кредитів ЄКТС кожного модуля та дисципліни в цілому. Вона включає:

- підготовку до практичних занять;
- виконання і захист ІСРС (доповідь реферату на практичному занятті; доповідь на клінічних конференціях баз кафедр; написання тез, статей; огляд наукової літератури за темами);
- написання карти хворого відповідно до теми заняття;
- оволодіння практичними навичками;
- підготовку до підсумкового контролю;
- написання робочого зошита за темою заняття.

Викладачі кафедри забезпечують можливість здійснювати самостійну роботу. Під час практичних занять та підсумкового контролю проводять контроль та оцінку її виконання.

Кафедра внутрішньої медицини має право вносити зміни до навчальної програми у межах до 15,0 %.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті. Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: тестові завдання, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок і медичних маніпуляцій.

Підсумковий контроль складається на останньому практичному занятті викладачу кафедри відповідно до графіка, затвердженого на навчально-методичній нараді кафедри. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів.

Для тих студентів, які хочуть поліпшити оцінку з дисципліни, по завершенню вивчення дисципліни, навчальним планом передбачено термін для перескладання.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них	Аудиторних			Вид контролю
	Всього	Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)	СРС	
Дисципліна «Внутрішня медицина» Індивідуальний профільний курс «Акушерство і гінекологія»	8 кредитів / 240 год.	0	120	120	залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етіопатогенез, діагностика, лікування, профілактика та невідкладна допомога у разі хвороб, що трапляються в клініці внутрішньої медицини.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні студентами анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології та ембріології, патоморфології, фізіології, патофізіології, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, радіології та радіаційної медицини, пропедевтики внутрішньої медицини.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна	Знати
1	2
Анатомія	Анатомічні особливості серцево-судинної та легеневої систем, мале та велике кола кровообігу, будову стінки судин, нефрона, нирок, сечовидільних шляхів, надниркових залоз та інших ендокринних залоз; особливості кровопостачання серця; іннервацію міокарда; будову симпатичної і парасимпатичної нервової систем; провідну систему серця. Анатомічну будову травної системи (стравоходу, шлунка, ДПК, товстої і тонкої кишок, печінки та жовчовивідних шляхів, ПЗ), її кровопостачання, іннервацію, функції. Анатомічну будову скелета людини, суглобів, суглобової поверхні, синовіальної оболонки. Анатомічні особливості органів кровотворення і будови судин різного калібру. Анатомічну будову лімфатичної системи.
Топографічна анатомія	Розташування та проекцію серця, клапанного апарату серця. Топографію судин і нервів. Топографію дихальної системи (взаєморозташування бронхів, легень, легневих судин, плеври)

	<p>Топографію травної системи (взаєморозташування органів гастродуоденальної зони, печінково-дуоденальної зони (печінки, жовчного міхура), тонкої і товстої кишок) Топографію кісток, м'язів та суглобів. Розташування нирок, сечоводів, сечового міхура щодо інших органів черевної порожнини.</p>
Патологічна анатомія	<p>Будову фіброзної бляшки; морфологічний субстрат атеросклерозу. Макроскопічні та мікроскопічні зміни в разі гострої оклюзії вінцевої артерії атеросклеротичного генезу. Атеросклеротичні зміни вінцевих артерій, ішемічні зміни в міокарді. Патолого-анатомічні особливості ТЕЛА та легеневого серця (ЛС). Клітинні зміни клапанів серця інфекційного генезу та зміни перикарда в разі запальних процесів різної етіології. Клітинні зміни міокарда в разі запальних процесів. Морфологію міокарда в разі різних видів блокад серця, залежно від органічного ушкодження серця. Зміни будови стінки бронхолегеневої тканини в разі бронхіальної астми, пневмонії, плевриту, зміни паренхіми легень у разі легеневої недостатності. Запальні й анатомічні зміни слизової оболонки стравоходу та шлунка (поверхневий, дифузний антральний, інтерстиційний, гіперсекреторний, тип В, тип А, дифузні зміни тіла шлунка, асоційований з перніціозною анемією, реактивний рефлюкс-гастрит, тип С, пептичні виразки); морфологічні зміни в разі синдрому подразненої кишки, хвороби Крона, неспецифічного виразкового коліту; механізм виникнення симптомів гострого та хронічного холециститу, дискінезій жовчного міхура, жовчно-кам'яної хвороби; анатомічні зміни, які можуть стати причиною цирозу печінки та патогенетичні механізми різних синдромів цирозу печінки; механізм виникнення симптомів хронічного панкреатиту і раку підшлункової залози. Анатомічні зміни в проміжному мозку, ендокринних залозах, у внутрішніх органах. Патолого-анатомічні особливості вроджених анемій, гострих лейкемій та хронічних лейкозів, лімфом. Морфологічні зміни сполучної тканини в разі специфічного та неспецифічного запалення. Аномалії формування кісток. Патолого-анатомічні особливості подагри. Патолого-анатомічні особливості анкілозуювального спондилоартриту та реактивних артритів. Патолого-анатомічні особливості амілоїдозу нирок і гломерулонефриту. Патолого-анатомічні особливості пієлонефриту, тубулоінтерстиційного нефриту. Патолого-анатомічні зміни нирок у разі первинного ураження клубочків.</p>
Гістологія	<p>Гістологічну будову серця (перикарда, міокарда, ендокарда), артеріальної та венозної стінок. Будову стінки трахеї, бронхів, альвеол у нормі та патології. Клітинну будову СО стравоходу, шлунка та ДПК, тонкої і товстої кишок, стінок жовчного міхура і жовчовивідних проток, мікроскопічну будову печінки та гістологічні зміни у нормі та у випадку патології, морфологічні ознаки ХП та раку ПЗ. Юкта-гломерулярний апарат нирок, гістологічну будову ендокринних залоз. Морфологічну будову сполучної тканини. Гістологічну структуру кістки, окістя, хряща, синовіальної оболонки. Морфологічні особливості еритроцитів, ретикулоцитів; мікроскопічну будову лімфатичних вузлів, лімфопоез; гемограму, мієлоцитограму в нормі і за наявності лейкемій; гістологічні особливості органів кровотворення і будови судин різного калібру.</p>
Нормальна фізіологія	<p>Механізми регуляції АТ. Функції симпатичної і парасимпатичної нервової систем. Функції, серця та його провідної системи, артерій і вен. Основні методи контролю функції дихання; фізіологічний дренаж; показники функції зовнішнього дихання, їх значення; функціональний стан газообміну в легенях. Основні механізми, які забезпечують антирефлюксний захист; функції шлунка, ДПК, тонкої та товстої кишок в нормі; функції жовчного міхура, жовчовивідних шляхів, обмін білірубину в нормі та у разі механічної жовтяниці; особливості кровопостачання, іннервації печінки, її функціональної діяльності; основні ендо- та екзокринні функції ПЗ. Функції гіпофіза, кори надниркових залоз, статевих залоз. Фізіологічні особливості сполучної тканини. Функцію суглобів, фізіологічні вікові особливості будови кісток і суглобів. Функції нирок. Механізм утворення первинної і вторинної сечі.</p>

	<p>Регуляцію гемопоєзу, особливості коагулянтної й антикоагулянтної системи в нормі.</p>
Патологічна фізіологія	<p>Пресорні та депресорні механізми. Основні причини ушкодження ендотелію; чинники ризику атеросклерозу; холестеринову теорію атеросклерозу; функціональні порушення нервової системи. Механізм виникнення ішемічних і некротичних змін у міокарді. Механізми порушення функцій міокарда, вінцевих судин і провідної системи серця. Особливості коагулянтної й антикоагулянтної системи у випадку патології. Механізми і причини виникнення ТЕЛА та ЛС. Механізм порушення гемодинаміки в разі інфекційного ендокардиту. Механізм порушення гемодинаміки у разі перикардитів. Порушення функції провідності серця. Механізми виникнення гострої та хронічної СН. Причини та механізми виникнення порушень бронхіальної прохідності захворювань бронхолегеневої системи; механізми виникнення абсцесу легень, гангрен легень і бронхоектатичної хвороби та ЛН; види гіпоксії, механізми їх виникнення, основні причини й патогенез ДН; показники пневмотахометрії, спірографії, пікфлоуметрії залежно від типу і стадії вентиляційної недостатності. Основні патологічні чинники виникнення ГЕРХ; причини та механізм порушення функцій шлунка, тонкої та товстої кишок, жовчного міхура жовчовивідних шляхів; особливості патогенезу гепатитів, ЦП; порушення функціонування ендо- та екзокринної функції ПЗ. Механізми порушення центральної регуляції обміну речовин, зокрема жирового, вуглеводного, порушення проміжного обміну. Механізми виникнення автоімунних хвороб. Причини та механізми порушення функцій сполучної тканини. Ураження кістково-суглобової системи, зумовлені генетичними дефектами, а також негативним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Причини, механізм виникнення остеоартрозу. Причини, механізм виникнення подагри. Причини, механізм виникнення артритів і артропатій. Патолого-анатомічні особливості амілоїдозу нирок і гломерулонефриту. Причини та механізми виникнення хвороб нирок, порушень водно-електролітного балансу, білкового й ліпідного обміну. Причини та механізми патогенезу хвороб нирок, що призводять до виникнення хронічної хвороби нирок і гострого ушкодження нирок.</p>
Мікробіологія	<p>Властивості збудників, що є етіологічними чинниками виникнення інфекційного ендокардиту, пневмонії, плевритів, виразкової хвороби. Нормальний склад мікрофлори тонкої кишки та його зміни відповідно до різних вікових груп; визначення дисбактеріозу кишки; основні збудники захворювань товстої кишки</p>
Біохімія	<p>Обмін і функції в організмі фолієвої кислоти, вітаміну В₁₂, заліза; клінічну оцінку змін біохімічних показників крові за геморагічних захворювань. Методи клініко-лабораторного дослідження кисневого балансу крові. Структуру та біосинтез основних метаболічних процесів, що відбуваються в товстій кишці.</p>
Клінічна імунологія та алергологія	<p>Типи імунологічних реакцій. Методи визначення показників гуморального та клітинного імунітету. Імунологічні методи діагностики хвороб сполучної тканини.</p>
Пропедевтика внутрішньої медицини	<p>Семіотику Вторинної АГ. Семіотику атеросклерозу та нейроциркуляторної дистонії. Симптоматику астеничного, тахікардійного, кардіологічного, гіпертензивного, вегетативно-судинного синдромів. Семіотику гострого коронарного синдрому та інфаркту міокарда. Симптоматику хронічних форм ІХС. Симптоматику ТЕЛА, гострого, підгострого та хронічного ЛС. Семіотику набутих і вроджених вад серця. Симптоми інфекційного ендокардиту. Семіотику міокардитів, кардіоміопатій. Семіотику перикардиту. Принципи роботи електрокардіографа. Методика електрокардіографії та розшифрування ЕКГ. Семіотику аритмій. Клінічні симптоми блокад серця. Інтерпретацію змін у разі порушень провідності. Симптоми гострої та хронічної СН. Обстеження пацієнтів із задишкою (збір скарг, анамнезу захворювання та життя, об'єктивне обстеження дихальної, серцево-судинної систем, аналіз результатів додаткових методів обстеження); виявлення основних симптомів і синдромів бронхіальної обструкції, БА, пневмонії, плевритів та їх ускладнення; ЛН, стадії,</p>

	<p>клінічні особливості. Основні симптоми ГЕРХ, ШД, ХГ; клінічні ознаки ПВШ і ДПК та ускладнення цих хвороб; клінічні ознаки целиакії; обстеження пацієнтів із ураженням товстої і тонкої кишок; копрологічні дослідження; виявлення симптомів холециститу, холангіту, дискінезій жовчовивідних шляхів за гіпо-, гіпер- і змішаним типом; фізикальне обстеження печінки і трактування основних досліджень функцій печінки; клінічну симптоматику ожиріння Симптоматику ревматизму та СЧВ. Симптоматику системних хвороб сполучної тканини. Симптоматику системних васкулітів. Методи обстеження суглобів, симптоматику ревматоїдного артриту. Симптоматику остеоартрозу. Симптоматику та семіотику подагри. Симптоми, що трапляються у разі хвороб нирок, методи лабораторної та інструментальної діагностики. Симптоми і синдроми, що трапляються у разі ХХН, гострого ушкодження нирок. Характерні скарги, клінічні синдроми в разі хвороб кровотворної системи; вміння зібрати анамнез, виявити особливі скарги, провести клінічне обстеження хворих із хворобами кровотворної системи; лабораторні методи оцінки гемопоєзу в нормі та за наявності лейкемій.</p>
Онкологія	<p>Обстеження хворого з гематоонкологічними хворобами; діагностику паранеопластичних реакцій. Стравохід Баррета, ракові та передракові зміни стравоходу; клінічні ознаки раку шлунка, злоякісних і доброякісних новоутворень товстої кишки, тонкої кишки, доброякісних і злоякісних пухлин біліарної системи, ракові та передракові зміни печінки.</p>
Рентгенологія	<p>Рентгенологічні зміни в разі БА, пневмонії, плевриту. Рентгенологічні ознаки моторної дисфункції стравоходу, ГЕРХ, виразки, стриктури стравоходу, кили стравохідного отвору діафрагми, пухлини, вкорочення та аномалії стравоходу, гастритів і ВХ шлунка та дванадцятипалої кишки, пухлин шлунка, хронічного ентериту, глютенкової ентеропатії, хвороби Дж. Х. Уїппла, СПК і ЗЗК, зміни в разі ХП під час застосування окремих методів візуалізації ПЗ (УЗД, КТ, МРТ, ангіографія, сканування). Рентгенологічні стадії ревматоїдного артриту. Рентгенознаки остеоартрозу. Рентгенологічні особливості подагричного ураження суглобів. Рентгенознаки анкілозуювального спондилоартриту та реактивних артритів. Рентгенологічні зміни у разі мієломної хвороби.</p>
Хірургія	<p>Клінічні ознаки ускладнень ГЕРХ, кровотеч, перфорації, пенетрації за ПВШ та ДПК, кишкової непрохідності, перитоніту хірургічні ускладнення целиакії та ентеропатій; частку ЖКХ в структурі хірургічних захворювань; зв'язок ЖКХ з іншими хірургічними хворобами; клінічні ознаки ускладнень хронічних гепатитів.</p>
Фармакологія	<p>Класифікацію та механізм дії тромболітиків, наркотичних анальгетиків, антикоагулянтів і антиагрегантів, нітратів, β-адрено-блокаторів, ліпідознижувальних ЛЗ, ІАПФ, діуретиків, антагоністів кальцію, кардіотропних, седативних ЛЗ. Класифікацію антиаритмічних ЛЗ, механізм дії. Групи та механізми дії ЛЗ, що покращують провідність серця. Антибактерійні, протівірусні, протигрибкові ЛЗ, класифікацію, механізм дії, показання, протипоказання, можливі ускладнення. Механізм дії, показання для призначення та побічні ефекти відхаркувальних і бронхорозширювальних ЛЗ. Антисекреторні ЛЗ (антихолінергічні ЛЗ, блокатори H₂-гістамінових рецепторів, блокатори протонної помпи, антагоністи гастринових рецепторів, антациди); гастроцитопротектори (стимулятори слизоутворення, ті, що утворюють захисну плівку, оболікувальні та в'язучі ЛЗ); ЛЗ, які впливають на моторну функцію шлунка та ДПК. Групи ЛЗ, які призначаються з метою корекції дисбактеріозу кишки та нормалізують процеси травлення. Механізм дії, показання та протипоказання основних ЛЗ, що застосовуються для лікування СПК, ХК, НВК. Спазмолітики, жовчогінні, протизапальні, анальгетики, механізми їх дії. Гепатопротектори, ентеросорбенти, амінокислоти, жовчні кислоти, механізм їх дії. Механізм дії, показання та протипоказання до застосування основних ЛЗ у лікуванні ХП.</p>

	<p>Групи та механізм дії ЛЗ для лікування ожиріння.</p> <p>Групи ЛЗ для лікування гострої ревматичної лихоманки та СЧВ, механізми їх дії.</p> <p>Класифікацію, механізм дії, підстави та застереження до призначення, ускладнення від вживання НПЗП, глюкокортикоїдів, цитостатиків, амінохінолінових ЛЗ, хондропротекторів, антиподагричних ЛЗ.</p> <p>Класифікацію і механізм дії ЛЗ, що їх використовують для лікування ХХН та гострого ураження нирок.</p> <p>Фармакологічні особливості ЛЗ, що використовуються у лікуванні різних форм анемії, лейкоїдів, геморагічних хвороб.</p>
Соціальна медицина та організація охорони здоров'я	Структуру надання медико-санітарної допомоги населенню для належного використання ресурсів системи охорони здоров'я з метою профілактики та лікування
Курортологія	Курорти для лікування хронічних хвороб ШКК, ревматологічних хвороб, хвороб бронхолегеневої системи та хвороб сечовидільної системи

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання дисципліни «Внутрішня медицина» для індивідуального профільного курсу «Акушерство і гінекологія» є формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря в галузі охорони здоров'я, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів хвороб, невідкладних станів та хвороб, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Внутрішня медицина» на 6 курсі є:

- проводити опитування і клінічне обстеження хворих із основними хворобами серцево-судинної, дихальної, травної, сечовидільної, кістково-суглобової систем, гематологічними хворобами й аналізувати їх результати;
- визначати етіологічні та патогенетичні чинники найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- аналізувати типові клінічні ознаки, виявляти клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- встановлювати попередній діагноз найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- призначати лабораторне та інструментальне обстеження хворих з найбільш поширеними хворобами у клініці внутрішньої медицини та їх ускладненнями;
- на підставі оцінки результатів лабораторного та інструментального обстеження, проводити диференційний діагноз, обґрунтовувати та встановлювати клінічний діагноз найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- визначати необхідний режим праці та відпочинку під час лікування найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- визначати необхідне лікувальне харчування під час лікування найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- визначати принципи та характер лікування під час лікування найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- призначати лікування, в тому числі прогноз-модифікуюче, найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини та їх ускладнень;
- визначати тактику надання екстреної медичної допомоги на підставі діагнозу невідкладного стану;
- надавати екстрену медичну допомогу на підставі діагнозу невідкладного стану;
- проводити первинну і вторинну профілактику найбільш поширених хвороб у клініці внутрішньої медицини;
- оцінювати прогноз та працездатність хворих із найбільш поширеними хворобами у клініці внутрішньої медицини;
- виконувати медичні маніпуляції;
- вести медичну документацію;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП).

Згідно з вимогами ОПП дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- *інтегральна*:

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини.

Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

- *загальні (ЗК)*:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань івзятих обов'язків.

ЗК13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- спеціальні (фахові, предметні) (ФК):

ФК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

ФК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

ФК4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

ФК7. Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК8. Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

ФК9. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

ФК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

ФК21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
1	2	3	4	5	6
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.					
Загальні компетентності					
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
2.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	Знати сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
3.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах

4.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
5.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	Знати види та способи адаптації, принципи дії в новій ситуації	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату	Нести відповідальність за своєчасне використання методів саморегуляції
6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
7.	Здатність працювати в команді	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
8.	Навички міжособистісної взаємодії	Знати закони та способи міжособистісної взаємодії	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для міжособистісної взаємодії	Використовувати навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
10.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
11.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Знати місця пошуку, методи опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Вміти визначити пріоритетні напрямки пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Використовувати міжособистісну взаємодію	Відповідати за якісно здійснений пошук, опрацювання та аналіз інформації з різних джерел
12.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним під час виконання обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань
13.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем	Знати та усвідомлювати питання рівних можливостей та гендерних проблем	Вміти оцінити права та обов'язки, щодо рівних можливостей та гендерних проблем	Встановлювати міжособистісну взаємодію, що базується на рівних можливостях та виключає гендерні проблеми	Відповідати за встановлення рівних можливостей та усунення гендерних проблем.
14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства,	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки, усвідомлювати цінності	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї. Вміти застосовувати цінності громадянського суспільства (вільного	Здатність донести свою громадянську та соціальну позицію. Дотримуватись цінностей громадянського	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність за для сталого розвитку, верховенства права,

	усвідомлювати цінності громадянського суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України	громадянського суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.	демократичного) для його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України	суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України	прав і свобод людини і громадянина України
15.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Знати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, знати про різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Вміти зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та вміти вести здоровий спосіб життя.	Дотримуватись моральних, культурних, наукових цінностей і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, дотримуватись різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та здорового способу життя.	Нести відповідальність за дотримання моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1.	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, знати методики та стандартні схеми опитування та фізикального обстеження пацієнта	Уміти провести бесіду з пацієнтом на підставі алгоритмів та стандартів, використовуючи стандартні методики провести фізикальне обстеження пацієнта. Вміти оцінити стан здоров'я людини	Ефективно формувати комунікаційну стратегію під час спілкування з пацієнтом. Вносити інформацію про стан здоров'я людини до відповідної медичної документації	Нести відповідальність за якісний збір отриманої інформації на підставі співбесіди, опитування, огляду, пальпації, перкусії органів та систем та за своєчасне оцінювання стану здоров'я людини та за прийняття відповідних заходів
2.	Здатність до визначення необхідного	Знати стандартні методики проведення лабораторних та	Уміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних	Формувати та донести до пацієнта та фахівців висновки	Нести відповідальність за прийняття рішення

	переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів	інструментальних досліджень (за списком 4)	досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо діагнозу хворого (за списком 4)	щодо необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4)	щодо оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
3.	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу хвороби	Знати алгоритми діагностики хвороб; алгоритми виділення провідних симптомів або синдромів (за списком 1); попередніх та клінічних діагнозів (за списком 2); методи лабораторного та інструментального обстеження (за списком 4)	Вміти проводити фізикальне обстеження хворого. Уміти приймати обґрунтоване рішення щодо виділення провідного клінічного симптому або синдрому; вміти поставити попередній та клінічний діагноз хвороби (за списком 2); призначити лабораторне та інструментальне обстеження хворого (за списком 4) шляхом застосування стандартних методик	На підставі нормативних документів вести медичну документацію пацієнта (карту амбулаторного/стаціонарного хворого тощо)	Нести відповідальність за прийняття обґрунтованих рішень і дій щодо правильності встановленого попереднього та клінічного діагнозу хвороб
4.	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку під час лікування та профілактики хвороб	Знати про етичні та юридичні норми; алгоритми та стандартні схеми визначення режиму праці та відпочинку при лікуванні, на підставі попереднього та клінічного діагнозу хвороби (за списком 2)	Вміти визначати, на підставі попереднього та клінічного діагнозу, шляхом прийняття обґрунтованого рішення необхідний режим праці та відпочинку під час лікування хвороби (за списком 2)	Формувати та донести до пацієнта та фахівців висновки щодо необхідного режиму праці та відпочинку під час лікування хвороби (за списком 2)	Нести відповідальність за обґрунтованість призначення режиму праці та відпочинку під час лікування хвороби (за списком 2).
5.	Здатність до визначення характеру харчування під час лікування та профілактики хвороб	Знати алгоритми та стандартні схеми призначення харчування під час лікування хвороб (за списком 2)	Вміти визначати, на підставі попереднього та клінічного діагнозу, характер харчування під час лікування хвороб (за списком 2)	Формувати та донести до пацієнта, фахівців висновки щодо під час лікування хвороб (за списком 2)	Нести відповідальність за обґрунтованість визначення харчування під час лікування хвороби (за списком 2)
6.	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики хвороб	Знати алгоритми та стандартні схеми лікування хвороб (за списком 2)	Вміти визначати принципи та характер лікування хвороби (за списком 2)	Формувати та донести до пацієнта та фахівців власні висновки щодо принципів та характеру лікування (за списком 2)	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо принципів та характеру лікування хвороби (за списком 2)
7.	Здатність до діагностування невідкладних станів	Мати спеціалізовані знання про невідкладні стани людини; знати стандартні методики обстеження людини (вдома, на вулиці, у закладі охорони здоров'я) в умовах нестачі інформації; принципи надання екстреної медичної допомоги	Вміти визначити невідкладні стани (за списком 3); провести організаційні та діагностичні заходи спрямовані на рятування та збереження життя людини	Приймати обґрунтоване рішення щодо оцінки стану людини, діагнозу та організації необхідних медичних заходів в залежності від стану людини; заповнити відповідні медичні документи	Нести відповідальність за правильність та своєчасність діагностування невідкладного стану, ступеню його тяжкості та тактики надання екстреної медичної допомоги
8.	Здатність до визначення тактики надання екстреної	Знати законодавчу базу щодо надання екстреної медичної	Вміти визначити невідкладні стани (за списком 3); принципи та тактику надання екстреної	Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнта чи його законного	Нести відповідальність за правильність визначення

	медичної допомоги	допомоги, зокрема закон України «Про екстрену медичну допомогу». Знати про принципи надання екстреної медичної допомоги.	медичної допомоги; провести організаційні та діагностичні заходи спрямовані на рятування та збереження життя людини	представника необхідність надання невідкладної допомоги та отримати згоду на медичне втручання	невідкладного стану, ступеню його тяжкості та тактики надання екстреної медичної допомоги
9.	Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів	Знати алгоритми проведення лікувально-евакуаційних заходів	Вміти проводити лікувально-евакуаційних заходів	Пояснити необхідність та порядок проведення лікувально-евакуаційних заходів	Нести відповідальність за своєчасність та якість проведення лікувально-евакуаційних заходів
10.	Здатність до виконання медичних маніпуляцій	Знати алгоритми виконання медичних маніпуляцій (за списком 5)	Вміти виконувати медичні маніпуляції (за списком 5)	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта, фахівців висновки щодо необхідності проведення медичних маніпуляцій (за списком 5)	Нести відповідальність за якість виконання медичних маніпуляцій (за списком 5)
11.	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Знати та орієнтуватися у медичних проблемах, що виникають у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.	Мати навички розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації	Комунікувати задля розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації	Нести відповідальність за вирішені медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
16.	Здатність до ведення медичної документації	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи сучасні комп'ю-терні інформацій-ні технології	Вміти визначити джерело та місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу. Вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації та висновків на підставі її аналізу
21.	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Знати як зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Володіти способами та навиками ддля зрозумілого і неоднозначного донесення власних знань, висновків та аргументації з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Формулювати думку щодо зрозумілого і неоднозначного висвітлення власних знань, висновків та аргументації з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Нести відповідальність за обґрунтованість висновків щодо власних знань, висновків та аргументації з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
24.	Дотримання етичних принципів під час роботи з	Знати етичні принципи, які застосовуються під час роботи з	Вміти застосовувати етичні принципи під час роботи з пацієнтами	Дотримуватися етичних принципів під час комунікації з пацієнтами	Нести відповідальність за дотримання етичних принципів

	пацієнтами, лабораторними тваринами	пацієнтами			під час роботи з пацієнтами
25.	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих результатів	Мати спеціалізовані знання про систему професійної та академічної доброчесності	Вміти організувати власну роботу з дотриманням професійної та академічної доброчесності	Комунікувати задля дотримання професійної та академічної доброчесності	Нести відповідальність за достовірність отриманих результатів

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, заснованій на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини;
- застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності;
- дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки під час здійснення професійної діяльності;
- використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для вирішення типових завдань професійної діяльності;
- аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності;
- здійснювати професійне спілкування сучасною українською мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової направленості та перекладати іншомовні інформаційні джерела;
- дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді;
- аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

№ з/п	Програмні результати навчання	Скорочення	Відповідність компетентностям
1.	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.	ПРН – 1	ЗК 1-8, 10-15; ФК 1-11, 16, 21, 24-25
2.	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.	ПРН – 2	ЗК 1-4, 6, 10, 11, 12; ФК 1-11, 24
3.	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.	ПРН – 3	ЗК 1-3, 6, 7, 10-12; ФК 1-3, 11, 24-25
4.	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.	ПРН – 4	ЗК 3-4; ФК 12, 16, 21, 24
5.	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу, враховуючи вік пацієнта.	ПРН – 5	ЗК 1-3, 6, 7; ФК 1-3, 7, 8, 11, 16, 24
6.	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря- керівника в умовах закладу охорони	ПРН – 6	ЗК 1-3, 6-8; ФК 1-3, 7, 8, 11, 16, 24

	здоров'я.		
7.	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань.	ПРН – 7	ЗК 8; ФК 1-2, 16, 24
8.	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.	ПРН – 8	ЗК 3-4; ФК 5-11, 24
9.	Визначити характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоналізовані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.	ПРН – 9	ФК 1, 2, 6-8, 10, 11
10.	Визначити необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН – 10	ЗК 4; ФК 4, 5, 24
11.	Визначити тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.	ПРН – 14	ЗК 5, 7, 8; ФК 1, 7, 11, 16, 24
12.	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.	ПРН – 16	ФК 3, 7, 10, 11
13.	Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.	ПРН – 17	ЗК 14, 15; ФК 7, 11, 16, 24
14.	Визначити стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.	ПРН – 18	ФК 13, 14, 16, 24
15.	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.	ПРН – 19	ФК 11, 21
16.	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.	ПРН – 21	ЗК 2, 10
17.	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.	ПРН – 22	ЗК 5, ФК 16

18.	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.	ПРН – 25	ЗК 5, 6, ФК 11, 16
19.	Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.	ПРН – 26	ЗК 2, 8
20.	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.	ПРН – 27	ЗК 5-8, 15; ФК 11, 16, 24-25
21.	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.	ПРН – 28	ЗК 14, 15; ФК 11, 21, 24-25

Результати навчання для дисципліни

Категорія: Зн– знання Ум–уміння К– компетентності АВ – автономність та відповідальність	Результати навчання визначають, що студент повинен знати, розуміти та вміти виконувати, після завершення вивчення дисципліни. Результати навчання впливають із заданих цілей навчання. Для зарахування дисципліни необхідно підтвердити досягнення кожного результату навчання.	Символ коду Програмного результату навчання (ПРН) у Стандарті вищої освіти
Зн-1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності.	ПРН-1
Ум-1	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	
К-1	Навички подальшого професійного навчання	
АВ-1	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.	
Зн-2	Мати знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.	ПРН-2
Ум-2	Вміти проаналізувати проблеми фундаментальних і клінічних біомедичних наук	
К-2	Здатність до визначення необхідного переліку задач фундаментальних і клінічних біомедичних наук	
АВ-2	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінки задач фундаментальних і клінічних біомедичних наук	
Зн-3	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я є основою для проведення досліджень	ПРН-3
Ум-3	Уміти критично осмислити проблеми у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.	
К-3	Здатність аналізувати проблеми у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.	
АВ-3	Нести відповідальність за прийняття обґрунтованих рішень і дій щодо правильності висвітлення проблеми у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.	
Зн-4	Знати провідні клінічні симптоми та синдроми; стандартні методики діагностики.	ПРН-4
Ум-4	Вміти виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи.	
К-4	Здатність встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання	
АВ-4	Нести відповідальність за встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання	
Зн-5	Знати алгоритми роботи з пацієнтом.	ПРН-5
Ум-5	Уміти збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу, враховуючи вік пацієнта.	
К-5	Здатність до оцінки результатів лабораторних та інструментальних досліджень	
АВ-5	Нести відповідальність за повноцінність зібраної інформації про пацієнта.	
Зн-6	Знати принципи встановлення остаточного клінічного діагнозу.	ПРН-6
Ум-6	Вміти встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я.	
К-6	Здатність до встановлення алгоритму щодо формулювання остаточного клінічного діагнозу	
АВ-6	Нести відповідальність за формулювання остаточного клінічного діагнозу	
Зн-7	Знати стандартні методики проведення лабораторних та інструментальних досліджень	ПРН-7

УМ-7	Вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо діагнозу хворого	
К-7	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів	
АВ-7	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень	
Зн-8	Знати головні клінічні синдроми або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.	ПРН-8
УМ-8	Вміти визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.	
К-8	Володіти навичками взаємодії, щодо визначення головного клінічного синдрому або причини чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого щодо прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.	
АВ-8	Нести відповідальність за своєчасність визначення головного клінічного синдрому або причини чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.	
Зн-9	Знати принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах.	ПРН-9
УМ-9	Уміти визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.	
К-9	Здатність до комунікації щодо характеру та принципів лікування хворих(консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами	
АВ-9	Нести відповідальність за якість призначеного лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах	
Зн-10	Знати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, існуючі алгоритми та стандартними схеми.	ПРН-10
УМ-10	Уміти визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	
К-10	Здатність до визначення режиму праці, відпочинку та характеру харчування під час лікування хвороб	
АВ-10	Нести відповідальність за обґрунтованість до визначення режиму праці, відпочинку та характеру харчування під час лікування хвороб	
Зн-11	Знати тактику надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.	ПРН-14
УМ-11	Уміти надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.	
К-11	Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.	
АВ-11	Нести відповідальність за якість надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.	
Зн-12	Знати раціональні медичні маршрути пацієнтів.	ПРН-16
УМ-12	Вміти формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів.	
К-12	Здатність комунікувати з колегами задля формування раціональних медичних маршрутів пацієнтів	
АВ-12	Нести відповідальність за обґрунтованість рішень щодо формування раціональних медичних маршрутів пацієнтів	
Зн-13	Знати принципи виконання медичних маніпуляцій в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві.	ПРН-17
УМ-13	Уміти виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу/або показників стану пацієнта шляхом прийняття	

	обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.	
К-13	Здатність до комунікації щодо проведення медичних маніпуляцій в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві	
АВ-13	Нести відповідальність за проведення медичних маніпуляцій в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві	
Зн-14	Знати які обмеження життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності потребують оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо.	ПРН-18
Ум-14	Уміти визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо.	
К-14	Здатність до оцінювання обмеження життєдіяльності особи та тривалості її непрацездатності	
АВ-14	Нести відповідальність за оцінювання обмеження життєдіяльності особи та тривалості її непрацездатності	
Зн-15	Знати протиепідемічні та профілактичні заходи, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.	ПРН-19
Ум-15	Уміти виконувати протиепідемічні та профілактичні заходи, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.	
Ум-16	Уміти відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.	ПРН-21
Ум-17	Вміти застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.	ПРН-22
АВ-15	Нести відповідальність за зрозуміле і однозначне донесення власних знань, висновків та аргументації з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців	ПРН-25
АВ-16	Нести відповідальність за забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.	ПРН-26
Ум-18	Уміти вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.	ПРН-27
К-15	Дотримуватись вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності	ПРН-28
АВ - 17	Нести відповідальність за дотримання вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	

2. Інформаційний обсяг дисципліни для індивідуального профільного курсу за вибором «Акушерство і гінекологія».

На вивчення дисципліни «Внутрішня медицина» для індивідуального профільного курсу «Акушерство і гінекологія» на VI курсі відводиться 8 кредитів ЄКТС (240 годин).

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Світова пандемія COVID-19. Діагностика SARS-CoV-2. Клінічні прояви, профілактика та лікування. Ведення пацієнта артеріальною гіпертензією, з симптоматичними гіпертоніями, з артеріальною гіпотензією		6	6
Ведення пацієнта з порушенням серцевого ритму		6	6
Ведення пацієнта з порушенням провідності серця		6	6
Ведення пацієнта з кардіалгією та болями у грудній клітці, зі стабільною стенокардією, безбольовою ішемією міокарда		6	6
Ведення хворого з нестабільною стенокардією, інфарктом міокарда		6	6
Ведення хворого з кардіомегалією, серцевими шумами, з акроціанозом		6	6
Ведення хворого з серцевою недостатністю		6	6
Ведення пацієнта з гострим болем у спині, артралгіями/міалгіями, суглобовим синдромом, артрозом		6	6
Ведення хворого з геморагічним васкулітом, з системними захворюваннями сполучної тканини		6	6
Ведення пацієнта з шлунковою диспепсією, дисфагією, печією, з абдомінальним болем, з хронічним діарейним синдромом, закрепам, шлунково-кишковою кровотечею		6	6
Ведення пацієнта з жовтяницею, асцитом, портальною гіпертензією, печінковою енцефалопатією, гепатомегалією та гепато-лієнальним синдромом. Курація хворого з гострою печінковою недостатністю		6	6
Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом, астматичним станом, хронічним кашлем, пневмотораксом		6	6
Ведення хворого з інфільтративним затемненням в легенях, з		6	6

негоспітальною та госпітальною пневмоніями, абсцесом легень, плевральним випотом, гострим респіраторним дистрес-синдромом, дихальною недостатністю			
Ведення пацієнта з гарячкою невизначеного генезу		6	6
Ведення пацієнта з сечовим та нефротичним синдромами, з набряковим синдромом		6	6
Ведення хворого з хронічною хворобою нирок. Курація хворого з гострою нирковою недостатністю		6	6
Ведення пацієнта з анемією		6	6
Ведення пацієнта з лейкемоїдною реакцією та лейкемією, з поліцитемією, лімфаденопатією		6	6
Курація хворого з ускладненим гіпертонічним кризом, серцевою астмою та набряком легень, кардіогенним шоком		6	6
Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії. Тактика лікування при раптовій серцевій смерті		6	6
Усього годин 240 / 8 кредитів ЄКТС	0	120	120
Форма підсумкового контролю	Залік		

4. Тематичний план лекцій згідно наказу 881-з від 15.03.2022 р. «Про введення в дію навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 «Медицина» (додаток 3) лекції не передбачені.

5. Тематичний план практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Світова пандемія COVID-19. Діагностика SARS-CoV-2. Клінічні прояви, профілактика та лікування. Ведення пацієнта артеріальною гіпертензією, з симптоматичними гіпертоніями, з артеріальною гіпотензією	6
2.	Ведення пацієнта з порушенням серцевого ритму	6
3.	Ведення пацієнта з порушенням провідності серця	6
4.	Ведення пацієнта з кардіалгією та болями у грудній клітці, зі стабільною стенокардією, безбольовою ішемією міокарда	6
5.	Ведення хворого з нестабільною стенокардією, інфарктом міокарда	6
6.	Ведення хворого з кардіомегалією, серцевими шумами, з акроціанозом	6
7.	Ведення хворого з серцевою недостатністю	6
8.	Ведення пацієнта з гострим болем у спині, артралгіями/міалгіями, суглобовим синдромом, артрозом	6
9.	Ведення хворого з геморагічним васкулітом, з системними захворюваннями сполучної тканини	6
10.	Ведення пацієнта з шлунковою диспепсією, дисфагією, печією, з абдомінальним болем, з хронічним діарейним синдромом, закрепам, шлунково-кишковою кровотечею	6
11.	Ведення пацієнта з жовтяницею, асцитом, портальною гіпертензією, печінковою енцефалопатією, гепатомегалією та гепато-лієнальним синдромом. Курація хворого з гострою печінковою недостатністю	6
12.	Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом, астматичним станом, хронічним кашлем, пневмотораксом	6
13.	Ведення хворого з інфільтративним затемненням в легенях, з негоспітальною та госпітальною пневмоніями, абсцесом легені, плевральним випотом, гострим респіраторним дистрес-синдромом, дихальною недостатністю.	6
14.	Ведення пацієнта з гарячкою невизначеного генезу	6
15.	Ведення пацієнта з сечовим та нефротичним синдромами, з набряковим синдромом	6
16.	Ведення хворого з хронічною хворобою нирок. Курація хворого з гострою нирковою недостатністю	6
17.	Ведення пацієнта з анемією	6
18.	Ведення пацієнта з лейкемоїдною реакцією та лейкемією, з агранулоцитозом, з поліцитемією, лімфаденопатією	6
19.	Курація хворого з ускладненим гіпертонічним кризом, серцевою астмою та набряком легень, кардіогенним шоком	6
20.	Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії. Тактика лікування при раптовій серцевій смерті	6
	Всього	120

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Світова пандемія COVID-19. Діагностика SARS-CoV-2. Клінічні прояви, профілактика та лікування. Ведення пацієнта артеріальною гіпертензією, з симптоматичними гіпертоніями, з артеріальною гіпотензією». - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ, вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих результатів за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові). 	6
2.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з порушенням серцевого ритму». - Удосконалення методики інтерпретації ЕКГ за темою. - Удосконалення трактування результатів коагулограми. 	6
3.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з порушенням провідності серця». - Удосконалення інтерпретації ЕКГ у випадку порушення провідності серця за темою. 	6
4.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з кардіалгією та болями у грудній клітці, зі стабільною стенокардією, безбольовою ішемією міокарда». - Удосконалення інтерпретації ЕКГ і результатів тесту з дозованим фізичним навантаженням за темою. - Удосконалення трактування результатів рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів обстеження (біохімічні маркери некрозу міокарда, коагулограма, Д-димер, ліпідний спектр крові). 	6
5.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з нестабільною стенокардією, інфарктом міокарда». - Удосконалення інтерпретації ЕКГ, результатів тесту з дозованим фізичним навантаженням, ЕХО-КГ за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів обстеження (біохімічні маркери некрозу міокарда, коагулограма, Д-димер, ліпідний спектр крові). 	6
6.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з кардіомегалією, серцевими шумами, з акроціанозом». - Удосконалення інтерпретації результатів ЕКГ, доплер-ЕхоКГ за темою. - Удосконалення інтерпретації рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (коагулограма, креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові). 	6
7.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з серцевою недостатністю». - Удосконалення інтерпретації результатів доплер-ЕхоКГ за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (аналіз асцитичної рідини, коагулограма, креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові, концентрація натрійуретичного пептиду в крові). 	6
8.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з гострим болем у спині, артралгіями/міалгіями, суглобовим синдромом, артрозом». - Удосконалення трактування результатів рентгенологічного дослідження хребта, органів грудної клітки та сакроілеальних з'єднань, променевого дослідження суглобів за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (показники імунного статусу, аналіз синовіальної рідини, загальний аналіз крові, гострофазові показники крові, сечова кислота, РФ, анти-ЦЦП, ANA, ds-DNA, HLA-B27, SCL-70, Jo-1, КФК). 	6
9.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з геморагічним васкулітом, з системними хворобами сполучної тканини». - Удосконалення трактування результатів рентгенологічного дослідження хребта, органів грудної клітки та сакроілеальних з'єднань, променевого дослідження суглобів за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (показники імунного статусу, аналіз синовіальної рідини, загальний аналіз крові, гострофазові показники крові, сечова кислота, РФ, анти-ЦЦП, ANA, ds-DNA, SCL-70, pANCA, cANCA, Hbs Ag) 	6
10.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з шлунковою диспепсією, дисфагією, печією, з абдомінальним болем, з хронічним діарейним синдромом, закрепами, шлунково-кишковою кровотечею». - Удосконалення трактування результатів ендоскопічного дослідження травного каналу (ЕФГДС, колоноскопія) за темою. - Удосконалення трактування результатів дихального тесту з 13С-сечовиною. - Удосконалення трактування результатів дихальних тестів (з 13С-тригліцеридами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та водневого тесту з глюкозою і лактулозою). 	6

	<ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування результатів дослідження секреторної функції шлунка (топографічна експрес рН-метрія). - Удосконалення трактування результатів добового рН-моніторингу стравоходу. - Удосконалення трактування результатів ендоскопічного дослідження травного каналу (ЕФГДС, колоноскопія) за темою. - Удосконалення трактування результатів біохімічного дослідження крові (загальний білок крові та його фракції, трансамінази сироватки крові, загальний білірубін та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГТП). - Удосконалення трактування результатів фекальної еластази-1, фекального кальпротектину. - Удосконалення трактування результатів копроцитограми. - Удосконалення методики визначення групи крові та проведення переливання компонентів крові та кровозамінників. 	
11.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з жовтяницею, асцитом, портальною гіпертензією, печінковою енцефалопатією, гепатомегалією та гепато-лієнальним синдромом. Курація хворого з гострою печінковою недостатністю». - Удосконалення трактування результатів біохімічного дослідження крові (загальний білірубін та його фракції, альбумін, трансамінази сироватки крові, загальний білок крові та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГТП). - Удосконалення трактування результатів серологічного дослідження крові (сироваткові маркери вірусних та аутоімунних гепатитів, полімеразна ланцюгова реакція - якісний і кількісний аналіз, генотипування вірусу). - Удосконалення трактування результатів багатомоментного дуоденального зондування, мікроскопічного та біохімічного дослідження жовчі. - Удосконалення трактування результатів ультразвукового дослідження печінки, жовчного міхура і жовчовивідних шляхів за темою. - Удосконалення трактування результатів ендоскопічного дослідження травного каналу (ЕФГДС) за темою. 	6
12.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом, астматичним станом, хронічним кашлем, пневмотораксом». - Удосконалення трактування результатів рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування результатів спірографії, результатів провокаційних проб з бронхолітиком за темою. 	6
13.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з інфільтративним затемненням в легенях, з негоспітальною та госпітальною пневмоніями, абсцесом легені, плевральним випотом, гострим респіраторним дистрес-синдромом, дихальною недостатністю». - Удосконалення трактування результатів сонографії та рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини в двох проєкціях, комп'ютерної томографії за темою. - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові, аналізу мокротиння. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (коагулограма, Д-димер, прокальцитонін, гази артеріальної і венозної крові та показники кислотно-основного стану крові, загального та мікробіологічного дослідження мокротиння (бактеріологічне, мікроскопічне, визначення чутливості до антибіотиків); біохімічного, цитологічного, мікробіологічного аналізу плевральної рідини). 	6
14.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з гарячкою невизначеного генезу». - Удосконалення трактування рентгенологічного дослідження органів грудної клітки, ультразвукового дослідження органів черевної порожнини за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, бактеріологічний посів крові, прокальцитонін, ANA, ds-DNA). 	6
15.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з сечовим та нефротичним синдромом, з набряковим синдромом». - Удосконалення трактування результатів променевих досліджень органів сечовивідної системи за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові; загальний аналіз сечі, аналіз сечі за О. З. Нечипоренко і С. С. Зимницьким, мікробіологічне дослідження сечі, добова протеїнурія; загальний білірубін та його фракції, загальний білок із білковими фракціями, трансамінази крові, креатинін, сечовина, сечова кислота крові, холестерин, швидкість клубочкової фільтрації). - Удосконалення інтерпретації результатів доплер-ЕхоКГ за темою. 	6
16.	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з хронічною хворобою нирок. Курація хворого з гострою нирковою недостатністю». - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, електроліти, сечовина, креатинін, швидкість клубочкової 	6

	фільтрації).	
17.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з анемією». - Повторення методики визначення групи крові. - Повторення методики переливання компонентів крові та кровозамінників. - Удосконалення трактування загального аналізу крові, пунктату кісткового мозку та трепанобіопсії. - Удосконалення трактування результатів дослідження обміну заліза (залізо сироватки, загальна залізо зв'язуюча здатність сироватки, насичення трансферину залізом, рівень феритину).	6
18.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення пацієнта з лейкоїдною реакцією та лейкоїєю, з агранулоцитозом, з поліцитемією, лімфаденопатією». - Удосконалення трактування загального аналізу крові, пунктату кісткового мозку, результатів цитохімічних досліджень. - Удосконалення трактування результатів цитологічного дослідження біоптату лімфатичного вузла. - Опанування навичками інтерпретації результатів рентгенологічного дослідження кісток за темою.	6
19.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з ускладненим гіпертонічним кризом, серцевою астмою та набряком легень». - Удосконалення методики вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих результатів. - Удосконалення трактування результатів ЕКГ, доплер-ЕхоКГ за темою. - Удосконалення трактування результатів аналізу біохімічних показників крові (маркери некрозу міокарда).	6
20.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії. Тактика лікування при раптовій серцевій смерті». - Удосконалення трактування результатів Ехо-КГ і рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (коагулограми, газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові). - Удосконалення алгоритму проведення ШВЛ та непрямого масажу серця у разі зупинки кровообігу та дихання.	6
	Всього	120

7. Індивідуальні завдання

- Доповідь реферату на практичному занятті
- Доповідь на клінічних конференціях баз кафедр
- Доповідь карти хворого на практичному занятті
- Написання тез, статей
- Оволодіння практичними навичками
- Огляд наукової літератури за темами
- Написання робочого зошита за темою заняття

Індивідуальне завдання є обов'язковою частиною роботи студентів. Вона поділяється на поточну (обов'язкова частина – це домашня самопідготовка до практичних занять та заповнення карти тематичного хворого) та індивідуальні навчально-дослідні завдання. Обов'язкова індивідуальна робота студентів входить складовою частиною до опрацювання практично кожної теми. Якість виконання обов'язкової індивідуальної роботи враховується під час оцінювання успішності з теми заняття. Індивідуальна робота оцінюється додатковими балами, має різні рівні складності.

Індивідуальне завдання з дисципліни «Внутрішня медицина» оформлюються студентами письмово (у вигляді карти тематичного хворого), контроль виконання проводиться постійно на відповідних практичних заняттях. Перевірка засвоєного матеріалу за тематикою роботи здійснюється на підсумковому контролі.

На практичних заняттях перевіряється домашня самопідготовка індивідуальної роботи, яка передбачена до відповідної теми практичного заняття, оцінюється під час поточного контролю теми заняття.

Оцінювання засвоєння тем, які виносяться на самостійне опрацювання студентами і не входять до тем практичних занять, здійснюється під час підсумкового контролю за допомогою тестів та ситуаційних задач.

Організація навчального процесу має забезпечити участь студентів у веденні не менше, ніж 2/3 стаціонарних пацієнтів. Якщо немає можливості забезпечити курацію пацієнтів із хворобами за темою заняття, студенти заповнюють карти хворих із хворобами відповідної теми.

Щоденні протоколи огляду студентами пацієнтів надаються доценту/асистенту для контролю. Доценти/асистенти слідкують за тим, щоб кожен студент отримав необхідну компетенцію в наступних областях: розпитування хворого, клінічне обстеження, усна доповідь, прийняття діагностичних рішень та визначення лікувальної тактики (критичне мислення), заповнення документації.

8. Методи навчання

Практичний, наочний, словесний, робота з книгою, відео-метод.

Під час занять використовуються такі методи інтерактивного навчання, як ділові ігри, рольові ігри, кейси тощо.

9. Методи контролю

Усний, письмовий, тестовий, програмований, практичний контроль, самоконтроль.

9.1 Види контролю: поточний і підсумковий.

9.2 Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

9.3 Критерії оцінювання

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий семестровий контроль та атестацію випускників.

10. Поточний контроль:

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу.

На практичному занятті студент обстежує хворого, аналізує отримані дані, формулює та обґрунтовує попередній діагноз; складає план додаткових методів дослідження, документує огляд пацієнта у вигляді короткої історії хвороби; аналізує результати додаткових методів дослідження, порівнює дані у декількох хворих, формулює і обґрунтовує клінічний діагноз; засвоює основні принципи лікування хвороб у клініці внутрішньої медицини, вирішує клінічні ситуаційні задачі, робить коротке повідомлення з виконаної самостійної роботи.

Проведення поточного контролю під час навчальних занять має відбуватися на основі тестового контролю, розв'язання ситуаційних задач, поточного опитування, обстеження хворого, заповнення карти хворого та самостійної роботи, після чого студенту виставляється комплексна оцінка. Студент має отримати оцінку з кожної теми.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Остаточна оцінка за поточну навчальну діяльність виставляється за 4-ри бальною (національною) шкалою.

Критерії оцінки практичного заняття

- Знання теоретичного матеріалу мають суттєві помилки, відсутня домашня самопідготовка, вихідний тестовий контроль знань написаний менше ніж на 50,00 %, незадовільне обстеження хворого (незадовільна оцінка за практичні навички), основна контрольна робота з вивченої теми написана на незадовільну оцінку, студент робить помилки, що можуть привести до смерті хворого – **незадовільно**;
- Знання теоретичного матеріалу мають помилки, які, проте, не можуть викликати смерть хворого, вихідний тестовий контроль написаний на 50,00–69,99 %, задовільна оцінка за виконані практичні навички, контрольна робота з вивченої теми написана на задовільну оцінку, студент робить помилки, які ведуть до здовження діагностичного пошуку, але не загрожують життю хворого – **задовільно**;
- Знання теоретичного матеріалу без помилок, відповідає програмі, вихідний тестовий контроль написаний на 70,00–89,99 %, оцінка «добре» за виконані практичні навички, контрольна робота з вивченої теми написана на оцінку «добре», студент не робить помилок – **добре**.
- Знання теоретичного матеріалу без помилок, відповідає програмі, з базових дисциплін відмінні знання, які студент може використати в терапії, вихідний тестовий контроль написаний на 90,00–100,00 %, оцінка «відмінно» за виконані практичні навички, контрольна робота з вивченої теми написана на оцінку «відмінно», студент не робить помилок, вмє обстежити пацієнта, протрактувати результати обстежень та призначити сучасне, індивідуальне, з дозуванням лікування – **відмінно**.

11. Форми підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль		
Загальна система оцінювання	Участь у роботі впродовж семестру (залік) за 200-бальною шкалою	
Шкали оцінювання	традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала СКТС	
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент відвідав усі практичні заняття і отримав не менше, ніж 120 балів за поточну успішність	
Вид підсумкового контролю	Методика проведення підсумкового контролю	Критерії зарахування
Залік	Мають бути зараховані усі теми, винесені на поточний контроль. Оцінки з 4-ри бальної шкали конвертуються у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою відповідно до Положення «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності студентів»	Максимальна кількість балів – 200. Мінімальна кількість балів – 120.
Інші види контролю	Студенти 6 курсу здають Ліцензійний іспит «Крок-2» та комплексний практично-орієнтований кваліфікаційний іспит (КПОКІ)	

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання - це один із завершальних етапів навчальної діяльності та визначення успішності навчання.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \text{СА} \cdot 200 / 5.$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-Бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ЄКТС, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ЄКТС у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ЄКТС таким чином:

Оцінка ЄКТС	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ЄКТС у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ЄКТС та чотирибальна шкала незалежні. Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ЄКТС та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення

Навчальний контент:

- 1) плани практичних занять;
- 2) завдання для самостійної роботи
- 3) методичні вказівки/рекомендації для студентів і викладачів
- 4) алгоритми лікування та надання невідкладної допомоги (відповідно до стандартів доказової медицини)
- 5) алгоритми виконання практичок навичок, медичних маніпуляцій, відеофільми
- 6) результати лабораторних та інструментальних методів досліджень
- 7) муляжі, фантоми тощо
- 8) симулятори, електронні довідники, комп'ютери з відповідним інформаційним забезпеченням
- 9) питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2019. Видавництво Практична Медицина, Краків, Польща – 1632с.
2. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1—8: підручник. За ред. Л.В. Глушка, С.В. Федорова, І.М. Скрипника та ін. 2019. 584 с.
3. Основи внутрішньої медицини: підруч. для студ. ВМНЗ ІV р.а. Т.3. Диференціальний діагноз і ведення хворих у клініці. Гострі та невідкладні стани у клініці внутрішньої медицини / В. Г. Передерій, С. М. Ткач. - Вінниця : Нова Книга, 2018.1004 с.
4. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. Том 2. Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. Вінниця: Нова Книга. 2019. 784 с.
5. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін. 27-е вид. За ред. Мостового Ю. М. Київ, Центр ДЗК. 2020. 800 с.

Додаткова:

6. Сучасні класифікації з прикладами формулювання діагнозів найпоширеніших хвороб системи кровообігу: навчальний посібник. / за ред. О.О.Абрагамовича. - Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2021. 321 с.
7. Davidson's Principles and Practice of Medicine 23rd Edition. Editors: Stuart Ralston, Ian Penman, Mark Strachan Richard Hobson. Elsevier. - 2018. - 1440 p.
8. Harrison's Principles of Internal Medicine, Twentieth Edition (Vol.1 & Vol.2) 21th Edition. 2021; J Jameson, A. Fauci, D. Kasper, S. Hauser, D. Longo, J. Loscalzo.
9. USMLE Step 2 CK Lecture Notes 2017: Internal Medicine (Kaplan Test Prep). - 2019. - Published by Kaplan Medical. - 474 pages.
10. Діючі протоколи та клінічні настанови, гайдлайни
11. Наукові статті в іноземних та вітчизняних фахових виданнях.

Інформаційні ресурси:

- <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>
- <http://joannabriggs.org/>
- <http://www.nice.org.uk>
- <http://www.health.govt.nz>
- <http://rmao.ca/bpg> <http://www.sign.ac.uk>
- <http://www.ti.ubc.ca>
- <https://empedum/>